

PROF. DR. ZDENKO KRIŽAN (1915. – 2005.) - LIJEČNIK, ANATOM, NASTAVNIK

PROF. ZDENKO KRIŽAN (1915 – 2005) - PHYSICIAN, ANATOMIST AND TEACHER

Luka Đudarić¹, Dragica Bobinac

Ovaj rad posvećujemo pok. profesoru Zdenku Križanu, a povodom obilježavanja sto godina od njegova rođenja i deset godina od njegove smrti.

SUMMARY

Zdenko Križan (1915 - 2005), physician, anatomist and teacher, is an important academic figure of the 20th century, especially in the South Slavic area. He participated in the founding of three anatomical institutes and directed their work. During the years of his career he was teaching and he did scientific research. Prof. Križan is author of three compendia of anatomy for Medicine and Dentistry students. The results of his anatomical research, mainly in the area of the head skeleton and blood vessels, were published in national and international scientific journals. This article is a review of prof. Križan's biography data.

Key words: Zdenko Križan; Anatomy; Croatia

BIOGRAFSKI PODACI I ŽIVOTNI PUT ZDENKA KRIŽANA

Zdenko Križan (sl. r.) rođen je 13. veljače 1915. godine u Pragu. Ondje je s majkom Anom i bratom bio nekoliko godina, dok je otac Stjepan, po vokaciji liječnik, bio angažiran u zdravstvenoj službi austrougarske vojske. Po završetku I. svjetskog rata i povratku oca s ratišta, 1919. godine obitelj Križan se seli

¹ Zavod za anatomiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Hrvatska.

Autor za dopisivanje: Dr. sc. Luka Đudarić, dr. med. Zavod za anatomiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Braće Branchetta 20, 51000 Rijeka, Hrvatska.
E-mail: luka.dudaric@medri.uniri.hr

Slika 1. Prof. dr. Zdenko Križan kao dekan Medicinskog fakulteta u Rijeci 1968. - 1970.

rao (sl. 3.) te 1940. diplomirao (sl. 4.), u ožujku 1941. rješenjem Bana Banovine

u Bosansku Gradišku (Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije Kraljevina Jugoslavija). Otada je život Zdenka Križana vezan za prostor Jugoslavije. U Bosanskoj Gradiški Križan je završio osnovnu školu i tri razreda novoosnovane niže gimnazije [1]. Ostatak gimnazijskog školovanja dovršio je u Zagrebu. Nakon položene mature u II. državnoj muškoj realnoj gimnaziji upisao je studij medicine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 27. rujna 1933. (sl. 2). Tijekom studija obavljao je dužnost demonstratora na Institutu za anatomiju kojega je voditelj bio profesor Drago Perović. Nakon što je 1938. apsolvirao (sl. 3.) te 1940. diplomirao (sl. 4.), u ožujku 1941. rješenjem Bana Banovine

Slika 2. Indeks kolegija Zdenka Križana na studiju medicine.

Hrvatske, postavljen je za asistenta - vježbenika na spomenutom Institutu [2]. Nedugo zatim počeo je II. svjetski rat i osnovana je Nezavisna Država Hrvatska. Tijekom rata, pored rada na Institutu, dr. Križan je bio djelatnik u raskušnoj stanici u Bosanskom Brodu, odakle su pacijenti upućivani u Protuepidemijsku bolnicu u Slavonskom Brodu.

Naredbom ministra narodne prosvjete Nezavisne Države Hrvatske od 30. travnja 1944. dr. Križan je imenovan sveučilišnim docentom za predmet deskriptivna i topografska anatomija na Katedri za anatomiju Medicinskog fakulteta Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu [3].

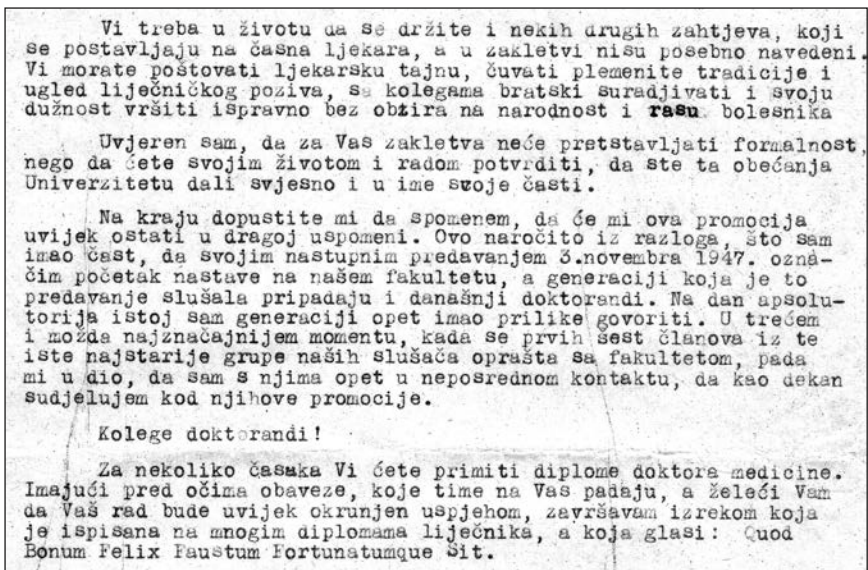
U listopadu 1944. godine docent Križan imenovan je odlukom Poglavnika Nezavisne Države Hrvatske izvanrednim sveučilišnim profesorom anatomije, a u veljači 1945. godine redovnim profesorom pri Katedri za anatomiju Medicinskog fakulteta u Sarajevu, Hrvatskog Sveučilišta u Zagrebu [4,5]. Ondje je vodio nastavu iz anatomije u zimskom semestru akademske godine 1944./45., odnosno do oslobođenja Sarajeva 6. travnja 1945. kada je prestala nastava na Medicinskom fakultetu u Sarajevu. Akademsko napredovanje do redovnog sveučilišnog profesora u razdoblju od travnja 1944. do veljače 1945., uz činjenicu da je prvi znanstveni rad objavio 1945. godine, pokazuju prirodu motiva

Slika 3. Prva stranica apsolutorija Zdenka Križana.

Slika 4. Prijepis diplome o stečenoj tituli doktor medicine.

Slika 5. Dio govora dekana prof. Z. Križana na promociji prve generacije doktoranada Medicinskog fakulteta u Skopju 30.12.1953.

vlasti koja je odlučivala o napredovanju dr. Križana. Po odlasku iz Sarajeva, dr. Križan se priključuje Narodnooslobodilačkoj vojsci u službi liječnika, na području Slavonske Požege i Virovitice. Po završetku rata dr. Križan ostaje bez posla, iz razloga poznatih tadašnjoj vlasti. Krajem 1946. godine dr. Križan sudjeluje u suzbijanju epidemije pjegavog tifusa u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini [1].

Odlukom vlasti Narodne Republike Hrvatske 1947. dr. Križan imenovan je sveučilišnim docentom anatomije na Medicinskom fakultetu u Skopju [6]. Sudjelovao je u osnivanju Medicinskog fakulteta u Skopju koji je bio deficitaran u kadrovskom i materijalnom pogledu. Nastava se u samom početku odvijala u priručnim prostorijama (barakama) i nije krenula s početkom akademske godine, već sa zakašnjenjem, zbog različitih razloga. Križan navodi da uvjeti u kojima se odvijala nastava nisu bili primjereni; predavanje o nervnom sistemu održano je u baraci, pored anatomskog instituta koji je bio u izgradnji, na temperaturi nižoj od 0 °C [7]. Nastava u Skopju počela je 3. studenoga 1947. uvodnim predavanjem doc. Križana s naslovom "Oblik i građa organa s obzirom na bitne značajke svojstvene samo čovjeku". U jesen 1948. doc. Križan je izabran za direktora Instituta za anatomiju. Izvanrednim profesorom imenovan je 1949. godine, a funkciju dekana obnašao je u akademskoj godini 1953./1954. [1]. U toj je funkciji promovirao prvu generaciju studenata

Slika 6. Prof. Z. Križan u svojoj radnoj sobi - Medicinski fakultet u Skopju (neposredno prije odlaska u Rijeku).

medicine, a među njima je bilo i onih kojima je održao prvo predavanje [8] (sl. 5). Do 1957. vodio je nastavu iz anatomije na Medicinskom fakultetu u Skopju (sl. 6). Na poziv i prijedlog prvoga dekana Medicinskog fakulteta u Rijeci, prof. dr. Silvija Novaka, prof. Križan dolazi u Rijeku, zajedno sa suprugom Jarmilom i dva sina, Mojmirom i Božidarom. U Rijeci osniva Zavod za anatomiju na čijem je čelu bio do umirovljenja 1981. Nastupnim predavanjem prof. Križana "O simetriji i asimetrijama čovječjeg tijela" svečano je, nakon rekonstrukcije, otvorena zgrada Medicinskog fakulteta u Rijeci. Nastavu iz anatomije prof. Križan je vodio na studijima medicine i stomatologije, te na posljediplomskim studijima. U razdoblju od 1968. do 1970. godine, koje je u SFR Jugoslaviji bilo politički napeto, obnašao je funkciju dekana Medicinskog fakulteta u Rijeci (sl. 1). Tijekom radnog vijeka obnašao je različite funkcije, na različitim razinama (dekan Medicinskih fakulteta u Skopju i Rijeci, direktor Instituta za anatomiju u Skopju i predstojnik Zavoda za anatomiju u Rijeci, predsjednik Savjeta Medicinskog fakulteta u Rijeci, predsjednik Udruženja anatora Jugoslavije i dr.). Za predan rad i doprinos prof. Križanu dodijeljena su brojna priznanja, među kojima ističemo:

- 1956. - Orden rada II reda (ukaz predsjednika FNR Jugoslavije Josipa Broza Tita),
- 1966. - Diploma (Savez lekarskih društava SFR Jugoslavije),
- 1967. - Priznanje (Medicinski fakultet Skopje),
- 1970. - Srebrna plaketa (Skupština Općine Rijeka),
- 1975. - Priznanje (Udruženje anatora Jugoslavije),
- 1975. - Priznanje (Medicinski fakultet Rijeka),
- 1975. - Zlatna plaketa (Medicinski fakultet Rijeka),
- 1980. - Medalja (Medicinski fakultet Rijeka),
- 1997. - Zlatna plaketa (Medicinski fakultet Skopje) i
- 1998. - Nagrada za životno djelo (Primorsko-goranska županija).

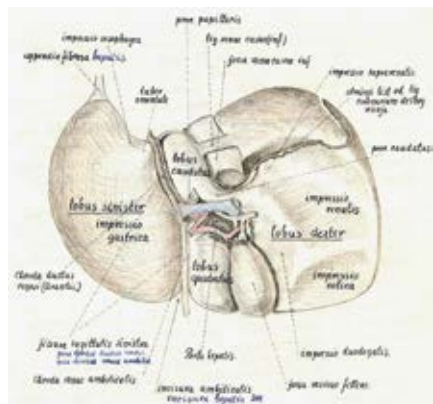
Na svečanosti koja je povodom 90. rođendana prof. Križana 2005. godine održana u rektoratu Sveučilišta u Rijeci, prof. Križan je kazao: *“Tijekom svog života tri sam puta krenuo od početka, iz ničega, a kada čovjek počinje iz ničega okupiran je cjelokupnom aktivnošću i povezan je sa svim područjima, ... u životu sam imao sreću što sam mogao raditi ono što volim.”* [9].

NASTAVNI RAD PROF. KRIŽANA

Nastavni rad prof. Križana proteže se na razdoblje od 40 godina tijekom kojih je sudjelovao u obrazovanju brojnih generacija liječnika i drugih zdravstvenih profila na medicinskim fakultetima u Zagrebu, Sarajevu, Skopju i Rijeci.

O nastavnom radu, umirovljeni prof. Križan kazao je: *“... ja sam oduvijek želio biti nastavnik, želio sam da drugima prenosim znanje što mi se i ostvarilo, te je to velika sreća u mom životu s kojim sam u potpunosti zadovoljan. Nikada nisam radio da udovoljim dužnosti nego sam radio zato što mi je to bilo zadovoljstvo. Nastavni rad sam jako volio. Svoja sam predavanja pripremao do kasno u noć.”* (sl. 7) [10].

O položaju kolegija Anatomija u okviru studija medicine, prof. Križan je napisao: *“Razraditi program nastave anatomije za studente medicine, odnosno utvrditi podrobno gradivo tog predmeta koje oni moraju*

Slika 7. Vlastoručni crtež prof. Zdenka Križana - visceralna površina jetre.

svladati vrlo je složena zadaća. Kao jedan od izravnih temelja za cijeli daljni studij opće medicine i stomatologije, anatomija daje osnovna znanja o građi tijela koja su potrebna ne samo za proučavanje funkcija nego i za shvaćanje patoloških promjena i simptoma bolesti raznih grana medicine. S obzirom na skućeni plan za nastavu ovoga predmeta, moguće je u anatomiji pružiti studentima sve što je nužno samo uz krajnje racionalno korišćenje nastavnog vremena. Potrebno je program strogo ograničiti na podatke čije poznavanje zahtijevaju drugi predmeti studija.” [11].

Nadalje, prof. Križan ističe: “Sticajem okolnosti najveći dio radnog vremena u toku gotovo četiri desetljeća bavio sam se direktno vršenjem nastave sa studentima pa mi dopustite da kažem nekoliko riječi na bazi vlastitih iskustava Kolikogod su u općim raspravama zahtjevi za skraćenje plana anatomije bili energični, u konkretnim razgovorima sa pojedinim predstavnicima kliničkih predmeta često sam se uvjerio da oni, svaki u okviru svoje struke, na nastavu iz anatomije postavljaju zapravo velike zahtjeve ... Od predmeta Anatomija se očekuje ne samo da studenta upozna sa svim važnijim podacima o građi tijela kao takvima, nego i da se izučavanje građe poveže sa funkcijom, da se istakne praktična primjena poznavanja normalne morfologije, da se u anatomiji obrađuju i neka pitanja iz područja fiziologije i embriologije, da se uključi i rendgenska anatomija.” [12].

O pravilnom načinu studiranja anatomije, u predgovoru Kompendija anatomije čovjeka, prof. Križan je napisao: “Smatram osobito važnim upozoriti na činjenicu da se anatomija uči prije svega na preparatu i živom tijelu, zatim promatranjem slika, a tekst udžbenika pri tome je samo prijeko potrebno pomagalo, a ne glavni izvor spoznaje. Zato je nužno da se udžbenik čita promatrajući istodobno slike i preparate. Impresija od preparata ili slike omogućava mnogo bolju predodžbu nego sam opis, jer opis ne može toliko iscrpno prikazati oblik, odnos, smjer i sl.. [11].

Životno djelo profesora Križana, koje je nastajalo godinama, jesu tri kompendija anatomije čovjeka kojima su obuhvaćene opća i specijalna anatomija čovjeka. Godine 1978. izdan je kompendij s naslovom *Pregled građe grudi, trbuha, zdjelice, noge i ruke* [14]. Slijede *Opća anatomija* (1982.) [13] te *Pregled građe glave, vrata i leđa* (1986.) [15]. Kompendiji su izdani u nekoliko izdanja i godinama su bili osnovna literatura za studente. Kompendijima pripadaju slikovni prilozii u boji koje je prof. Križan ranije pripremao za svoja predavanja (Sl. 7). Prof. Križan je napisao i dvije skripte za studente stomatologije kojima je predavao anatomiju na Višoj stomatološkoj školi u Rijeci: *Pregled građe ekstremiteta* (1973.) [16] i *Pregled građe skeleta glave* (1975.) [17].

O umijeću profesorova predavanja i crtanja napisao je dr. Mihail Šumkovski, student prve generacije studenata medicine u Skopju, sljedeće:

Slika 8. Prof. dr. Z. Križan na Medicinskom fakultetu u Skopju, povodom obilježavanja 40 godina od početka rada fakulteta.

“Potom je nastupio doc. dr. Zdenko Križan koji je održao povijesno prvo predavanje prvoj generaciji studenata novoosnovanog Medicinskog fakulteta u Skopju. Razumije se, predavanje je bilo iz predmeta Anatomija, visokostručno, s mnogim medicinskim terminima nama tada nepoznatim, no bogato sadržajem, didaktički besprijekorno. Doc. dr. Križan je bio dostojanstven i skroman u ponašanju, a siguran u nastupu i izlaganju. Prisutni novoupisani studenti prve generacije su se „pretvorili u uho i oko“, željeli smo sve čuti i vidjeti što je doc. dr. Zdenko Križan pisao i crtao na ploči, željeli smo da što više zapišemo i razumije se, nešto i da zapamtimo.”[1].

Nadalje, dr. Šumkovski piše: “Radi toga profesoru dr. Zdenku Križanu prva generacija, a vjerujemo i sve daljnje generacije, duguju bezgraničnu zahvalnost – od njega smo naučili anatomiju, uweo nas je u medicinu i možda i bez namjere pokazao kako trebaju izgledati, raditi i živjeti akademski građani – budući liječnici. Nakon prvog predavanja izašli smo van malo zbunjeni od svega što smo doživjeli, no sretni što smo mi oni studenti novoosnovanog Medicinskog fakulteta u Skopju kojima je predavao jedan takav ugledan i primjeran nastavnik kao što je bio doc. dr. Zdenko Križan.” (Sl. 8) [1].

ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA PROF. KRIŽANA

Dominantna područja znanstveno-istraživačkog interesa prof. Križana su skelet glave i krvne žile. Studije na skeletu glave obuhvaćaju proučavanja odnosa alveolarnog profilnog kuta prema prednjim trajektorijama splahnokranija, povezanost antropometrijskih indeksa i tjelesne konstitucije, odnos mjera splahnokranija i sfenoidalnog kuta, odnos kifoze baze lubanje i maksilarnog masiva, odnos profilnog kuta, pregiba baze lubanje i duljine lica, te odnos Froriepovih tipova lubanje prema pregibu baze lubanje [18-24].

Proučavanje krvnih žila odnosi se na topografske varijante arterije maksilaris u podsljepoočnoj jami (*fossa infratemporalis*) i odnose unutarnje

karotidne arterije prema bazi lubanje odnosno lateralnoj površini trupa sfenoidalne kosti. Prof. Križan opisao je deset tipova maksilarne arterije s obzirom na njezin položaj prema strukturama u spomenutoj regiji (površni i duboki položaj), te je objasnio embrionalne osnove tih anatomskih varijacija. Na 1.069 preparata proučio je reljef trupa sfenoidalne kosti (s posebnim osvrtom na postojanje, u literaturi rijetko spominjane, *impressio carotica* [25].

Posebno se bavio istraživanjem odnosa unutarnje karotidne arterije prema sfenoidalnoj kosti koje je grupirao u četiri položaja te je o tome objavio iscrpne podatke u relevantnim časopisima [26-29]. Iz tog područja vrijedi istaći i nekoliko objavljenih prikaza slučajeva rijetkih anatomskih varijacija krvnih žila [30-32].

Od ostalih radova, navodimo prikaze o epidermalnim diferencijacijama na trupu [33-34], podjeli i nomenklaturi hipofize sisavaca [35], embrionalnom zadebljanju ektoderma i kožnom raku [36], i o trećoj grani trigeminalnog živca [37].

Prof. Križan je sudjelovao u organizaciji i radu VI. kongresa anatoma Jugoslavije održanom krajem rujna 1962. godine na Medicinskom fakultetu u Rijeci (Sl. 9).

Pedagoško i didaktičko iskustvo u nastavi anatomije prof. Križan je prenio na svoje suradnike odnosno nasljednike na Zavodu za anatomiju. Time je održan kontinuitet u kvalitetnom radu Zavoda više od pola stoljeća, što se drugim riječima može nazvati *Križanova riječka škola anatomije*.

Slika 9. Članak u dnevnom tisku o VI. kongresu anatoma Jugoslavije održanom u Rijeci 1962. godine.

IZVORI I LITERATURA

1. Kalogjera G. Poveznice makedonsko - hrvatske. Rijeka: Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, 2006. str. 93-94.
2. Originalni dokument: Banska vlast Banovine Hrvatske, Odjel za prosvjetu u Zagrebu. Obavijest dr. Križanu o rješenju Gospodina Bana Banovine Hrvatske broj 11035.11.1941. od 7. ožujka 1941. kojim se postavlja na dužnost asistenta-vježbenika. Zagreb, 15. ožujka 1941.
3. Originalni dokument: Nezavisna Država Hrvatska. Ministarstvo narodne prosvjete - Zagreb, Odjel za visoku nastavu. Odluka br. 26147-1944 o imenovanju dr. Križana sveučilišnim docentom na Katedri za anatomiju Medicinskog fakulteta Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, 30. travnja 1944.
4. Originalni dokument: Nezavisna Država Hrvatska. Ministarstvo narodne prosvjete - Zagreb, Odjel za visoku nastavu. Odluka br. 68317-1944 o imenovanju dr. Križana izvanrednim sveučilišnim profesorom na Katedri za anatomiju Medicinskog fakulteta u Sarajevu, Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, 26. listopada 1944.
5. Originalni dokument: Nezavisna Država Hrvatska. Ministarstvo narodne prosvjete - Zagreb, Odjel za visoku nastavu. Odluka br. 3125-1945 o imenovanju dr. Križana redovitim sveučilišnim profesorom na Katedri za anatomiju Medicinskog fakulteta u Sarajevu, Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, 8. veljače 1945.
6. Originalni dokument: Narodna Republika Hrvatska. Ministarstvo narodnog zdravlja. Obavijest br. 13.982-II-947. o imenovanju dr. Križana docentom na Medicinskom fakultetu u Skopju. Zagreb, 1. travnja 1947.
7. Lazarevski M. ur. Medicinski fakultet Skopje, 1947 - 1987. Skopje: Univerzitet "Kiril i Metodij", Medicinski fakultet, 1987., str. 159.
8. Polenakovic M, Donev D. Contributions of doctors from Croatia to the establishment and initial development of the Faculty of Medicine in Skopje, Republic of Macedonia (Historical Note). Contributions, Sec Biol Med Sci 2011;32(2):331-58. URL: <http://manu.edu.mk/prilozi/26p.pdf>
9. Šestan I. Primanje za prof. dr. Zdenka Križana u Rektoratu Sveučilišta u Rijeci. Simbol dobre nastave. Novi List, 16. veljače 2005.
10. Osman S, Polančec K. Ugodno poslijepodne u društvu »anatomije«. Speculum, Glasilo studenata Medicinskog fakulteta u Rijeci 2002/03, str. 13-15.
11. Križan Z. Kompendij anatomije čovjeka - II. dio: Pregled građe glave, vrata i leđa. 3. izdanje. Zagreb: Školska knjiga, 1999., str. V i VI.
12. Križan Z. O izboru i rasporedu podataka u redovnoj nastavi iz anatomije. Folia anatomica iugoslavica 1975;4(1)147-50.
13. Križan Z, Bačić V. Kompendij anatomije čovjeka, Opća anatomija za studente opće medicine i stomatologije. Zagreb: Školska knjiga 1982. (2. izd. 1989; 3. izd. 1991).

14. Križan Z. Kompendij anatomije čovjeka, II. dio. Pregled građe glave, vrata i leđa, za studente medicine i stomatologije. Zagreb: Školska knjiga, 1978. (2. izd. 1989., 3 izd. 1999).
15. Križan Z. Kompendij anatomije čovjeka, III. dio. Pregled građe grudi, trbuha, zdjelice, noge i ruke. Zagreb: Školska knjiga, 1986. (2. izd. 1989; 3. izd. 1997.)
16. Križan Z. Pregled građe ekstremiteta. Skripta za studente Više stomatološke škole. Rijeka, 1973.
17. Križan Z. Pregled građe skeleta glave. Skripta za studente Više stomatološke škole. Rijeka, 1975.
18. Križan Z. Profilwinkel und Schädelbasis. *Acta Anatomica*. 1960;42:71–87;
19. Križan Z. O odnosu alveolarnog profilnog kuta prema prednjim trajektorijama splanhnokranija. *Biološki glasnik*. 1961;14:17–21.
20. Križan Z. Neki antropometrijski indeksi i određivanje konstitucije. *Folia anatomica iugoslavica*. 1974;3(1):161-168.
21. Križan Z. Relationship between various measurements of the splanchnocranium and the sphenoid angle. *Anatomischer Anzeiger (Separatum)*. 1974;136:165–171.
22. Križan Z. Kifoza lubanjske baze i maksilarni masiv. *Journal of Faculty of Medicine, University "Kiril i Metodij" - Skopje, Yugoslavia*. 1987;33(2):109–111.
23. Križan Z. Beitrag zur Kenntnis der Froriepechen Typen und ihrer Beziehungen zu der Basisknickung und zu dem Längen-Breiten-Index des Schädels. *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 1993;18(2):81–91.
24. Križan Z. Über die Beziehungen zwischen den Profilwinkeln, der Schädelbasisknickung und der Gesichtslänge. *Acta Facultatis medicae Fluminensis*. 1995;20(2):55–64.
25. Krmpotić J. Kosti. U. Šercer A. ur. *Medicinska enciklopedija*, sv. 6. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1962., str. 84.
26. Križan Z. Beiträge zur deskriptiven und topographischen Anatomie der A. maxillaris. *Acta Anatomica (Separatum)*. 1960;41:319–333.
27. Križan Z. Über die fraglichen Korrelationen und über die Entwicklung einiger Typen der A. maxillaris. *Acta Anatomica (Separatum)*. 1960;42:71–87.
28. Križan Z. Prilog poznavanju a. maxillaris. *Biološki glasnik*. 1961;14:87–91.
29. Križan Z. O odnosu intrakranijalnog dijela unutrašnje karotide prema lubanjskoj bazi. *Časopis za medicinu i biologiju*. 1945;(1)29–48.
30. Križan Z. Lijeva gornja šuplja vena bez normalne odgovarajuće žile na desnoj strani kod čovjeka. *Acta facultatis medicae Scupensis (Separatum)*. 1955;2:51–60.
31. Križan Z, Herman O, Džidrov V. Teilweiser Fortbestand des Supracardinalsystems neben der normalen Vena cava inferior beim Menschen. *Acta Anatomica (Separatum)*. 1958;34:312–325.

32. Križan Z. Über eine ungeröhnliche Mündung der Vena ovarica dextra beim Menschen. Anatomischer Anzeiger. 1958;105:329–331.
33. Križan Z. Prvi stadiji ontogenetskog razvitka mliječnih žlijezda s osobitim obzirom na njihove izuzetne lokalizacije. Periodicum Biologorum (Separatum). 1948–1949;2B(2-3):77–105.
34. Križan Z. O epidermalnim diferencijacijama na trupu s obzirom na položaj i razvoj. Periodicum Biologorum (Separatum). 1950–1952;2B(2-3):85–100.
35. Bačić V, Križan Z. O podjeli i nomenklaturi hipofize sisavaca. Veterinarski arhiv (Separatum). 1954;24(1-2):38–44.
36. Križan Z. Frühembryonale Ektodermverdickungen und Hautkrebs. Acta Facultatis medicae Scupensis (Separatum). 1954;1:78–85.
37. Križan Z. Beitrag zur Kenntnisdess dritten Trigeminusastes. Practica oto-rhino-laryngologica 1956;18(3):144–154.

BIOGRAFSKI PRIKAZI

1. Keros P. ur. Križan Zdenko. Zbornik liječnika Hrvatske 1874. - 1974. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, 1974., str. 459.
2. Sepčić J. ur. Križan Zdenko. Medicinski fakultet u Rijeci 1955. - 1995. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1997., str. 258.
3. Bobinac D. Zdenko Križan (In memoriam). Novi list, 8. kolovoza 2005.
4. Škrobonja A. Zdenko Križan. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955. - 2005., Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005., str. 250.
5. Škrobonja A. Zdenko Križan. Hrvatski biografski leksikon. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“

SAŽETAK

Zdenko Križan (1915. - 2005.), liječnik, anatom i nastavnik, važna je akademska ličnost 20. stoljeća, posebno na južnoslavenskom području. Sudjelovao je u osnivanju tri atomska zaveda i rukovodio njihovim radom. Tijekom dugogodišnje karijere bavio se nastavnim i znanstveno-istraživačkim radom. Prof. Križan je autor kompendija opće i specijalne anatomije za studente medicine i stomatologije. Rezultate svojih anatomskih istraživanja, uglavnom iz područja skeleta glave i krvnih žila, objavio je u domaćim i inozemnim znanstvenim časopisima. Ovaj rad pregledno daje biografske podatke o prof. Križanu.

Ključne riječi: Zdenko Križan; anatomija; Hrvatska.

Zahvala

Zahvaljujemo prof. dr. sc. Božidaru Križanu, sinu prof. Zdenka Križana, na ustupanju materijala i originalnih dokumenata koje smo koristili u izradi ovoga rukopisa.